

Eviç İlahi

Gel gel yanalım âteşi aşka

NEY

Usûlü : **Sofyan** [4/4]

Güftekarı : Seyyid (İmameddin) **Nesîmî**

GEL GEL YA NA LIM Â TE Şİ AŞ KA ŞU LE

VE RE LIM Â TE Şİ AŞ KA EV VEL İ NAN

DIM PEK KO LAY SAN DIM YAN DIK ÇA YAN DIM Â

TE Şİ AŞ KA VA RIN VE REN LER DÜ ŞE E

REN LER YAN DIM E REN LER Â TE Şİ AŞ KA

AŞK EH Lİ ÖL MEZ SIR DIR SÖY LEN MEZ YAN MA

YAN BİL MEZ Â TE Şİ AŞ KA EY PA Dİ ŞA

HIM AF VET GÜ NA HIM YAN MAK TIR KÂ RIM Â

Gel gel yanalım Âteş-i aşka
Şûle verelim Âteş-i aşka
Bitemez anda Yanmayan bunda
Yanagör sen de Âteş-i aşka
Gel beru canım Bir göre halim
Yanmakta kârım Âteş-i aşka
Lezzetin bilmez Haldir anlanmaz
Yanan usanmaz Âteş-i aşka

Dîde-i giryân Bu dil-i sûzân
Durma sen de yan Âteş-i aşka
Aşk eri bilür Can fedâ kılur
Durmadan köynür Âteş-i aşka
Kârına dalan Bulmadı pâ-yân
İşte sen bir yan Âteş-i aşka
Seyyid Nesîmî Terk eyle resmi
Yandır bu cismi Âteş-i aşka
Seyyid Nesîmî

Sofyan Usûlü

*) Dört zamanlıdır.

*) İki tane iki (2 +2 = 4) zamanın veya iki Nîm Sofyân'ın birleşmesinden meydana gelmiştir.

*) 4/8'lik ve 4/4'lük iki mertebesi varsa da, 4/4'lük ikinci mertebe daha çok kullanılmıştır.

*) Pîşrevlerde, İlâhilerde, şarkılarda, türkülerde, oyun havalarında, kısaca özel usûl mecburiyeti olmayan hemen her formada kullanılmıştır

Sofyan Darb Usûlü

1 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]

2 . Darb : (Te) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]

3 . Darb : (Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]

Seyyid Nesimî mahlası ile tanınan, 14.yy Hurufî Türk şairi. Azeri Türkçesinde ve Farsça divanlar yazmış, ayrıca Arapça da şiirler bestelemiştir.

1369-1370 yılları arasında olduğu Azerbaycanın Şamahı Şehrinde doğmuştur. İdamının da 1418 veya 1419 yılında olduğu tahmin edilmektedir. Türkçe ve Farsça divanları yazmıştır. Şiirleri dönemin bir çok şairini etkilemiştir. Şiirlerinde Hallac-ı Mansur'u andıran ifadeler kullanmasıyla idarecilerin tepkilerini üzerine çok çekmiştir.

XIV. yüzyılda Azerî Türkçesi ile coşkulu ve lirik şiirler yazan Nesimî'nin hayatı hakkında rivayetlere dayanan ve birbirleriyle çelişen çok az bilgi bulunmaktadır. Soyu Peygamber'e dayandığı söylenen Nesimî'nin asıl adı İmadüddin, bir başka iddiaya göre de Nesimüddin'dir. Onun Şamahı, Şiraz, Diyarbakır veya Bağdat yakınlarındaki Nesim kasabasında doğduğu; Diyarbakır, Irak ve Tebriz taraflarında yaşadığı ve I. Murad devrinde Anadolu'ya geldiği rivayet edilir. Şiirlerinden devrinin medreselerinde okuyarak iyi bir eğitim gördüğü anlaşılmaktadır. Âşık Çelebi'ye ve Divan'ındaki, Arab nutku tutulmuşdur dilinden Seni kimdür diyen kim Türkmensin

şeklindeki beyte göre Nesimî bir Türkmen'dir. Şeyh Şibli'nin dervişlerinden olan Nesimî, İran'da Hurufîliğin önderi olan Fazlullah-ı Hurufî'ye (öl. 1394) intisap etmiş ve daha sonra onun halifesi olmuştur. Hacı Bayram-ı Velî'ye intisap etmek isteyen, ancak bu isteği kabul edilmeyen Nesimî, Halep'te öldürülmüştür.

Kendisinin de Hacı Bektaş-ı Velî'den etkilendiği ileri sürülmektedir. Çeşitli nazireler yazmıştır. Şiirleri Anadolu, Azerbaycan ve İran'da yaygındır.

Görüşleri yöneticileri rahatsız etmeye başladığında, benzer vakalarda olduğu gibi, Nesimî de takip edilmiş ve Mısır Çerkez kölemenleri hükümdarı El-Müeyyed Şeyh'in emriyle Şam'da derisi yüzülerek öldürülmüştür. Cesedinin bir hafta halka gösterildiği, ayrıca öldürüldükten sonra derisini omzuna alıp 7 tarafından kamuoyuna duyurulmuştur.[6]

kapıdan aynı anda çıktığı rivayet edilir. Alevilik ve bölge Şiiiliğinde Yedi Ulu Ozan'dan biri kabul edilir. Toplumda genellikle Kul Nesimî adlı Alevi ozanla karıştırılır. Halbuki bu iki kişi farklı yerlerde yaşamış farklı insanlardır. Kul Nesimî şiirlerini saf Anadolu Türkçesi ile yazarken Azerbaycanlı Nesimî'nin şiirlerinde bolca Arapça ve Farsça kelimeler bulunur.

Azerbaycan Cumhuriyeti devletinde Azerbaycan türkçesi ile uğraşan en yüksek akademik kurum olan dilcilik enstitüsüne (Azerbaycan Nesimi Dilçilik İnstitutu) ismi verilmiştir. Nesimî Dilcilik Enstitüsü, Türkiye'de kurulu bulunan TDK karşılığı bir işlev yürütmektedir. Bakü'nün merkezi meydanlarının birinde de Nesimî heykeli vardır. Ayrıca Baküde 'Nesimi' metro istasyonu da vardır.

Seyyid (İmadeddin) Nesimi'nin 14. Yy Türkçe ve Farsça olmak üzere İki divanı vardır. Türkçe şiirlerinde Nesimi, Farsça şiirlerinde Hüseyin mahlasını kullanmıştır. Nizami, Hakani, Mehseti, Feleki, Zülfikar Şirvani, Arif Erdebili, Mahmut Şebusteri ve Marağalı Evheddin' , Celaleddin Rumi, Rudeki, Sadi, Attar gibi şairlerinin eserlerini okuduğu ve onlardan etkilendiği görülmektedir.

Eserleri ilk defa 1844, sonra 1871 ve 1880 yılında İstanbul'da basılmıştır.Türkçe divanı 1844-1881 yılları arasında dört defa eski harflerle neşredilmiştir. Şairin Azerbaycan dilinde divanının ilmi tenkidini ilk defa Azerbaycan'da C. Kahramanov hazırlamış, Azerbaycan'da Selman Mümtaz tarafından 1926 yılında Nesimi Divanı Arap harfleriyle baskıya hazırlamış Azerbaycan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Akademisi tarafından üç cilt hâlinde Bakü'de basılmıştır. (1973). Nesimî'nin Farsça Divanı, biri Türkçeye çevrilmiş şekliyle olmak üzere, Bakü'de iki defa yayınlanmıştır.

Hüseyin Ayan, Nesimi divanı konusunda doktora tezi hazırlamıştır. [1]Kemal Edip Kürkcü oğlu Nesimi divanından bazı şiirleri seçerek Seyyid Nesimi Divanı'ndan Seçmeler isimli açıklamalı bir kitap hazırlamış bu çalışma, Kültür Bakanlığı'na neşredilmiştir. (1973).[2]Nesimi'nin Türkçe Divanı bu divan hakkında doktora tezi hazırlayan Hüseyin Ayan tarafından bastırılır. Hüseyin Ayan'ın tenkitli ve karşılaştırmalı olarak hazırladığı bu divanında nesimî'ye ait olan 3 mesnevi, 457 gazel, 4 rnüstezad, 1 murabba, 3 terci-bend, 315 tuyug ve 4 beyit bulunmaktadır.[3]

Cihangir Gehramanov, Türkçe divanını ve sözlüğünü yayımlamıştır (Nesimî Divanı Leksikası, Bakı 1970). Ayrıca bu yazar Arap harfleriyle ve tenkitli metin hâlinde de neşredilmiştir (İmadeddin Nesimî, Eserleri, 3 c.. Bakı 1973). Bu yayım, ihtiva ettiği şiir sayısı bakımından basılı Nesimî divanlarının en hacimliisi olması bakımından dikkat çekicidir.[4]

Nesimî inancı için canını verecek kadar iddaili bir şairdir. Bu inanç kuvveti onun şiirlerini didaktik bir havaya sokmuş olmasına rağmen şiirleri yine de son derece liriktir. Nesimî, ahenge önem veren, üslubunda sadeliğe önem veren bir şairdir. "Nesimî, çoğunlukla akidesini telkine çalışmakla beraber, din dışı kimi konularda ve aşk hakkında çeşitli gazeller de yazmıştır."[5]

Nesimin divanları dışında olan ve dışvanlarında bulunmayan 36 adet tuyug'u farklı mecmualarda buşlunmuş ve M. Fatih KÖKSAL

Kaynak : <http://www.edebiyatvesanatakademisi.com>

[1] Nesimî Divanı, haz. Hüseyin Ayan, Ank. 1990, Akçağ Yayınları, G

[2] M. Fatih, "Seyyid Nesimî'nin Bilinmeyen Tuyuğları", Journal of Turkish Studies (Türklük Bilgisi Araştırmaları),Jed. Şinasi Tekin ; Gönül Alpaytekin, Vol. 24/1, 2000, p. 187

[3] Nesimî Divanı, haz. Hüseyin Ayan, Ank. 1990, Akçağ Yayınları, G

[4] <http://www.cokbilgi.com/yazi/nesimi-kimdir-hayati-biyografi/>

[5] Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÜNVER, İSLAMIN SOLUNDA BİR KUR'AN ŞAİRİ: NESİMİ VE HAC MOTİFLERİ, <http://dergi.ilahiyat.omu.edu.tr/Makaleler/1>

[6] M. Fatih KÖKSAL, SEYYİD NESİMİNİN YAYIMLANMAMIŞ ŞİİRLERİ, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi / 2009-50 135